DeGoede
bestuursrecht • advocaat

Mr. P.M.J. (Jewan) de Goede
Advocaat

Sylviuslaan 3
9728 NS GRONINGEN

Postbus 48
9950 AA WINSUM

T 085 - 130 24 30
F 0595 - 854 569

degoede@degoedebestuursrecht.nl
www.degoedebestuursrecht.nl

Aan de Minister van Economische Zaken en Klimaat
p/a Bureau Energieprojecten Inspraakpunt Gaswinning Groningen
Postbus 111
9200 AC DRACHTEN

Per e-mail vooruit: bureauenergieprojecten@minezk.nl

Groningen, 4 augustus 2022

Inzake: GBB/vaststellingsbesluit 2022-2023
Betreft: Zienswijze
Uw ref.:

ZIENSWIJZE

Excellentie,

Namens de vereniging Vereniging van schadelijders van de bodembeweging door gaswinning in Groningen (de Groninger Bodem Beweging, hierna: **GBB**), statutair gevestigd te Loppersum, voor wie ik als advocaat-gemachtigde optreed, richt ik mij tot u met betrekking tot het navolgende.

Bij publicatie van 24 juni 2022 (Staatscourant, nr. 16288) is bekendgemaakt dat het ontwerp-vaststellingsbesluit gaswinning Groningenveld 2022-2023 (hierna: **het ontwerp-vaststellingsbesluit**) gedurende de periode van 25 juni 2022 tot en met 5 augustus 2022 ter inzage ligt en dat gedurende die periode zienswijzen daarop kunnen worden gegeven. Het ontwerp-vaststellingsbesluit heeft betrekking op de door de staatssecretaris van Economische Zaken en Klimaat vast te stellen operationele strategie voor de gaswinning in het Groningenveld voor de periode van 1 oktober 2022 tot en met 23 september 2023.

Hierdoor geeft GBB tijdig haar zienswijze op het ontwerp-vaststellingsbesluit.

I. VEILIGHEIDSBELEID

De Nederlandse Organisatie voor Toegepast Natuurwetenschappelijk Onderzoek (hierna: **TNO**) heeft kritische kanttekeningen geplaatst bij het veiligheidsbeleid en het omgaan met de SDRA. TNO had datzelfde de voorgaande twee jaren gedaan, bij de twee voorgaande ontwerp-vaststellingsbesluiten. Met die kritische kanttekeningen is echter, net als de afgelopen twee jaren, ook bij dit ontwerp-

De Goede Advocatuur en De Goede Bestuursrecht zijn handelsnamen van de besloten vennootschap De Goede Advocatuur en Consultancy B.V., gevestigd te Groningen. Onder deze namen voert mr P.M.J. de Goede de rechtspraktijk. Ons KvK nummer is 74944908. Op alle overeenkomsten van De Goede Advocatuur en Consultancy B.V. zijn de algemene voorwaarden van De Goede Advocatuur van toepassing, waarin een aansprakelijkheidsbeperking is opgenomen. U kunt deze algemene voorwaarden raadplegen via de bovengenoemde website en ze worden op verzoek kosteloos aan u toegezonden. Ziet u degoedebestuursrecht.nl voor meer informatie en disclaimers.

vaststellingsbesluit niets gedaan. De GBB stelt daarmee vast dat de veiligheid in Groningen op onjuiste wijze wordt meegewogen in het ontwerp-vaststellingsbesluit.

In dat verband wijst GBB u op het onderstaande citaat uit het advies van TNO van 20 mei 2022:

> *"Geen hernieuwde kalibratie van het Seismologisch Model*
>
> *Voor de publieke SDRA 2021 heeft NAM op verzoek van EZK het Seismologisch Bronmodel gekalibreerd tot 1 januari 2021. Voor de publieke SDRA 2022 is het Bronmodel niet opnieuw gekalibreerd op basis van de beschikbare aardbevingscatalogus. Dat wil zeggen dat de bevingen van onder andere M2,5 en M2,2 Zeerijp (op 4 oktober 2021) en M3,2 Garrelsweer (op 16 november 2021) niet zijn gebruikt om het Seismologisch Bronmodel te kalibreren.*
>
> *De impact van het meenemen van alle geregistreerde bevingen in 2021 is door TNO beschreven in hoofdstuk 7 van de publieke SDRA 2022 (TNO, 2022a). Modelkalibratie zonder de bevingen die zijn geregistreerd in 2021 leidt tot een onderschatting van de seismische dreiging en het seismisch risico.*
>
> *TNO vindt het wetenschappelijk niet correct dat de kalibratie van het Seismologisch Model niet is uitgevoerd in 2022. Als gevolg hiervan worden niet alle beschikbare gegevens meegenomen in de dreigings- en risicoanalyse. In aanvulling hierop herhaalt TNO haar pleidooi voor het gebruik van een modelkalibratie die beschikbaar is in het publieke domein. De huidige kalibratie is niet reproduceerbaar en dienst eerst gevalideerd te worden (TNO, 2022c)."*

Zoals de GBB in haar beroepschrift tegen het vaststellingsbesluit 2021-2022 al had aangegeven, is de gerealiseerde aardbevingsdichtheid in de laatste drie jaren beduidend hoger dan voorspeld in de SDRA.

Ook het Staatstoezicht op de Mijnen (hierna: **SodM**) heeft vraagtekens bij de waardering van de SDRA. Ook zij heeft geconstateerd dat de opgetreden seismiciteit groter is dan modelmatig is voorspeld. GBB citeert in dat verband uit het jaarlijkse voortgangsverslag van SodM, 'Voortgangsrapportage van de versterkingsopbouw en de afbouw van gaswinning', van 23 juni 2022, waarin op pagina 13 wordt opgemerkt:

> *"Hoewel op dit moment nog niet kan worden gesteld dat er sprake is van een statistisch significante afwijking, heeft SodM gezien de trend in deze afwijkingen zorgen over de voorspellende waarde van het model op de langere termijn. De waargenomen trend vraagt om een evaluatie of de modellen in de SDRA de processen tijdens de huidige fase van drukvereffening adequaat beschrijven. Vanuit haar rol als toezichthouder heeft SodM de NAM opdracht gegeven om onderzoek te doen naar de achterliggende oorzaak van de verschillen en de mogelijk impact op de toekomstige ontwikkelingen van de seismiciteit. Ook heeft SodM de staatssecretaris geadviseerd TNO opdracht te geven om nader onderzoek te doen in samenwerking met de NAM."*

Die opdracht aan TNO is door de staatssecretaris inmiddels verstrekt.

De GBB acht het belangrijk dat de staatssecretaris voldoende motiveert waarom de belangen van TNO en SodM hem niet tot andere inzichten brengen, en dat hij voorafgaand aan de definitieve vaststelling van het vaststellingsbesluit 2022-2023 inhoudelijk reageert op de bevindingen van TNO en SodM.

Over de waarde van de SDRA merkt de GBB in aanvulling op het vorenstaande nog als volgt op.

De Goede Advocatuur en De Goede Bestuursrecht zijn handelsnamen van de besloten vennootschap De Goede Advocatuur en Consultancy B.V., gevestigd te Groningen. Onder deze namen voert mr P.M.J. de Goede de rechtspraktijk. Ons KvK nummer is 74944908. Op alle overeenkomsten van De Goede Advocatuur en Consultancy B.V. zijn de algemene voorwaarden van De Goede Advocatuur van toepassing, waarin een aansprakelijkheidsbeperking is opgenomen. U kunt deze algemene voorwaarden raadplegen via de bovengenoemde website en ze worden op verzoek kosteloos aan u toegezonden. Ziet u degoedebestuursrecht.nl voor meer informatie en disclaimers.

Ook dit jaar komen uit de P90-analyse vanuit de SDRA weer 37 nieuwe adressen naar voren die niet in het versterkingsprogramma zitten. Het is opvallend dat elk jaar (tot op heden) weer nieuwe adressen uit het SDRA toegevoegd moeten worden aan de versterkingsoperatie, terwijl de gaswinning elk jaar lager wordt. Dit zet volgens GBB opnieuw vraagtekens bij de betrouwbaarheid van de toegepaste modellen. Dat feit, net als de grotere waargenomen seismiciteit dan de modellen voorspellen, pleit volgens GBB voor conservatisme bij het beoordelen van de modeluitkomsten.

II. VOORTGANG VERSTERKING

Daarnaast is ook de versterkingsoperatie nog steeds onvoldoende: veel onveilige huizen zijn nog niet versterkt. In het ontwerp-vaststellingsbesluit wordt, kortgezegd, genoemd dat de staatssecretaris zich "*maximaal inspant*". Ook wordt aangegeven dat de voorgenomen 'Dorpenaanpak' volgens de staatssecretaris voor een versnelling in de versterkingsoperatie zal zorgen.

GBB betwijfelt dat. GBB heeft in eerdere jaren talrijke 'versnellingsmaatregelen' aangekondigd gezien, zonder dat die maatregelen tot daadwerkelijke versnellingen hebben geleid. Met de 'Dorpenaanpak' wordt vanaf 1 oktober 2022 een nieuw prestigeobject geïntroduceerd. Naar verwachting van GBB zal dat ten koste gaan van reguliere, reeds lopende trajecten, omdat capaciteit en kwaliteit naar deze 'Dorpenaanpak' gedirigeerd zal worden.

Deze vertraging van lopende trajecten en opstartproblemen van de 'Dorpenaanpak' zullen op korte termijn juist leiden tot een lager aantal afgeronde versterkingen – en dus resulteren in een langer durende onveilige en onzekere situatie voor bewoners die reeds lang in het versterkingstraject zitten.

Het komt GBB voor dat de voorgespiegelde resultaten van de versterkingsoperatie – zoals in voorgaande jaren ook het geval was – bestaan uit niet-haalbare doelstellingen.

III. LEVERINGSZEKERHEID EN SNELHEID VERSTERKEN

Voor de staatssecretaris is de leveringszekerheid van groot belang. Daarom wordt gekozen voor de waakvlam in 2022-2023. GBB acht het echter onverantwoord dat de leveringszekerheid bepalend is voor de omvang van de gasproductie. Tot op heden is namelijk de benodigde versterking van huizen nog niet gerealiseerd, waardoor veel mensen nog altijd in een onveilige woning wonen. Volgens GBB zullen eerst alle onveilige huizen versterkt moeten worden, voordat gaswinning kan plaatsvinden.

Een deugdelijke afweging tussen de omvang van de gaswinning en de versterkingsoperatie en een plan van aanpak voor de tijdige versterking van de versterkingsbehoeftige onveilige huizen ontbreekt volgens GBB in het ontwerp-vaststellingsbesluit. In het definitieve vaststellingsbesluit 2022-2023 moet daarom een nieuwe afweging gemaakt worden, waarbij op adequate wijze rekening wordt gehouden met het feit dat de versterking van huizen tot op heden niet is gerealiseerd. Die adequate afweging is thans niet terug te vinden in het ontwerp-vaststellingsbesluit.

Gegeven de seismische dreiging én de onveilige woningen dient de omvang van de gaswinning zo beperkt mogelijk te zijn. Het liefst ziet GBB, zoals bekend, het Groningenveld vandaag nog gesloten. Elke bcm extra zorgt voor extra risico's. Vandaar dat GBB u houdt aan het adagium 'niet meer dan nodig', zoals ook is vastgelegd in de Gaswet. Volgens het advies van GTS is dat 1,7 bcm, en niet 2,8 bcm.

De Goede Advocatuur en De Goede Bestuursrecht zijn handelsnamen van de besloten vennootschap De Goede Advocatuur en Consultancy B.V., gevestigd te Groningen. Onder deze namen voert mr P.M.J. de Goede de rechtspraktijk. Ons KvK nummer is 74944908. Op alle overeenkomsten van De Goede Advocatuur en Consultancy B.V. zijn de algemene voorwaarden van De Goede Advocatuur van toepassing, waarin een aansprakelijkheidsbeperking is opgenomen. U kunt deze algemene voorwaarden raadplegen via de bovengenoemde website en ze worden op verzoek kosteloos aan u toegezonden. Ziet u degoedebestuursrecht.nl voor meer informatie en disclaimers.

IV. GEZONDHEID EN ONZEKERHEID BEWONERS

Voorts stelt GBB dat een groot deel van de (psychische) gezondheidsklachten bij bewoners in grote mate toegerekend kan worden aan het gevoel van onveiligheid dat zij beleven, door de procedurele stress van meervoudige schademeldingen en versterkingsmaatregelen en door de voortdurende dreigingen van aardbevingen in samenhang met het feit dat de woningen nog niet zijn versterkt. Volgens GBB moeten die bezwaren samengenomen worden met de verhoogde ingeschatte seismische dreiging. Het gevoel van onveiligheid wordt bij elke aardbeving sterker en zal leiden tot meer en grotere gezondheidsklachten.

Daarbij komt ook dat bewoners niet tot nauwelijks bij de operationele strategie worden betrokken. GBB heeft hiervoor al genoemd dat meer structurele ondersteuning moet worden geboden aan bewoners die in het versterkingstraject zitten. Dat zal ten goede komen aan de snelheid en veiligheid van de versterkingsoperatie en het voorkomen van maatschappelijke ontwrichting.

GBB acht het van groot belang dat de staatssecretaris de gezondheid van de bewoners meeneemt in zijn besluitvorming. In het ontwerp-vaststellingsbesluit wordt daar onvoldoende rekening mee gehouden, en GBB verzoekt u in het bijzonder met oplossingen en/of maatregelen te komen voor de genoemde gezondheidsklachten in het definitieve vaststellingsbesluit, om die in de toekomst te kunnen verminderen en voorkomen.

V. PERSPECTIEF BEWONERS

Nog steeds is er geen definitieve einddatum van de gaswinning in het Groningenveld vastgesteld. GBB ziet dat de onrust die is ontstaan na de inval van Rusland in Oekraïne op 24 februari 2022 over de gasvoorziening van Europa, de stijgende energieprijzen, en de roep van politica en energiedeskundigen het Groningenveld weer substantieel te gaan hergebruiken, fors negatief uitwerkt. Weliswaar verklaart de staatssecretaris bij voortduring – terecht – dat Groningen ‘ultimum remedium’ is, maar dat wordt ervaren als een hangend ‘Zwaard van Damocles’.

GBB ziet veel negatieve effecten die worden veroorzaakt door die onzekerheid over het toekomstige gebruik van het Groningenveld. Die effecten zijn er zowel op de individuele gezondheid van bewoners, maar ook op de maatschappelijke cohesie. De angst dat u toegeeft aan die publieke oproep en opnieuw de leveringszekerheid zal laten prevaleren boven de veiligheid van Groningers is groeiende. GBB acht dat onaanvaardbaar.

GBB verzoekt u nadrukkelijk om de finale einddatum van 30 september 2023 in het definitieve vaststellingsbesluit op te nemen, en daarin ook het definitief afsluiten van de putten vast te stellen; dan wel dit separaat zo spoedig mogelijk vast te stellen middels de wet ‘Wat na nul’.

VI. RESUMEREND

GBB verwacht u hiermee voldoende te hebben geïnformeerd en verzoekt u het vorenstaande te betrekken bij de definitieve besluitvorming en hoopt dat u daarin aanleiding ziet het definitieve vaststellingsbesluit met inachtneming van dat vorenstaande te wijzigen ten opzichte van het ontwerp-vaststellingsbesluit.

De Goede Advocatuur en De Goede Bestuursrecht zijn handelsnamen van de besloten vennootschap De Goede Advocatuur en Consultancy B.V., gevestigd te Groningen. Onder deze namen voert mr P.M.J. de Goede de rechtspraktijk. Ons KvK nummer is 74944908. Op alle overeenkomsten van De Goede Advocatuur en Consultancy B.V. zijn de algemene voorwaarden van De Goede Advocatuur van toepassing, waarin een aansprakelijkheidsbeperking is opgenomen. U kunt deze algemene voorwaarden raadplegen via de bovengenoemde website en ze worden op verzoek kosteloos aan u toegezonden. Ziet u degoedebestuursrecht.nl voor meer informatie en disclaimers.

Hoogachtend,

Mr P.M.J (Jewan) de Goede

De Goede Advocatuur en De Goede Bestuursrecht zijn handelsnamen van de besloten vennootschap De Goede Advocatuur en Consultancy B.V., gevestigd te Groningen. Onder deze namen voert mr P.M.J. de Goede de rechtspraktijk. Ons KvK nummer is 74944908. Op alle overeenkomsten van De Goede Advocatuur en Consultancy B.V. zijn de algemene voorwaarden van De Goede Advocatuur van toepassing, waarin een aansprakelijkheidsbeperking is opgenomen. U kunt deze algemene voorwaarden raadplegen via de bovengenoemde website en ze worden op verzoek kosteloos aan u toegezonden. Ziet u degoedebestuursrecht.nl voor meer informatie en disclaimers.